Великий мыслитель, философ Тюркского мира

(к 1000-летию Юсуфа хас - Хаджиба Баласагуни)

14 октября сего года на территории архитектурно-археологического комплекса «Бурана» в Чуйском районе Чуйской области прошло торжественное мероприятие, посвященное 1000-летию Юсуфа хас-Хаджиба Баласагуни – великого мыслителя, философа Тюркского мира и Востока.

В рамках этого мероприятия прошли театрализованные постановки, праздничный концерт и культурно-массовые мероприятия на территории этно-городка, расположенного вблизи археологического комплекса.

1000-летие великого мыслителя, философа Юсуфа Баласагуни является одним из ключевых мероприятий в рамках Года истории и культуры, объявленного Указом Президента Кыргызской Республики Алмазбека Атамбаева.

Личность Юсуфа хас-Хаджиба Баласагуни имеет огромное значение в истории тюркских народов. Великий мыслитель эпохи восточно-мусульманского ренессанса, видный государственный деятель Караханидского каганата внес огромный вклад в теорию и практику государственного управления, развитие духовности и культуры тюркского мира.

Караханидский каганат был крупнейшим государством X-XII веков, в составе которого предки современных тюркских народов достигли высокого духовного уровня, культурного, экономического и политического развития. На территории современного Кыргызстана существовало более 60 городов. Наиболее известные из сохранившихся на сегодняшний день архитектурных памятников эпохи Караханидов - башня Бурана, историко-архитектурный комплекс в Узгене, мавзолей Шах-Фазиль, караван-сарай «Таш-Рабат».

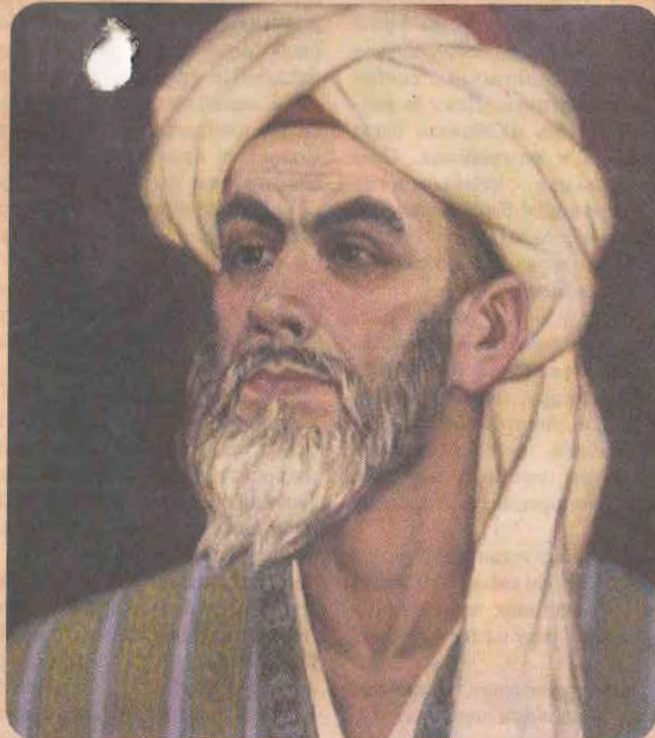

تۈرك دۇنياسىنىڭ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇرى، پەلسەپچىسى

(يۇسۇپ خاس ھاجىپ بالاساغۇنىنىڭ 1000 يىللىغىغا قارىتا)

مۇشۇ يىلىنىڭ 14 - ئۆكتەبىر كۈنى چۈي ۋىلايىتى، چۈي ناھىيەسىدىكى توقماق شەھىرىدىن 20 كىلومېتىر يىراقلىقتا جايلاشقان «بۇرانا» تارىخىي - ئارخېئولوگىيەلىك مەجمۇئاسىدە تۈرك دۇنياسىنىڭ ۋە شەرقنىڭ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇرى، پەلسەپچىسى يۇسۇپ خاس ھاجىپ بالاساغۇنىنىڭ تۇغۇلغان 1000 يىللىغىغا بېغىشلانغان تەنتەنىلىك مەرىكە بولۇپ ئۆتتى.

بۇ مەرىكىدە تېئاترلاشتۇرۇلغان سەھنە ئويۇنلىرى، بايرام كونسېرتى ۋە ئاممىۋى - مەدەنىي ئويۇنلار بۇ مەرىكىگە كەلگەن قاتناشقۇچىلارنىڭ ۋە مېھمانلارنىڭ ئالقىشلىرىغا سازاۋەر بولدى.

ئۇلۇغ مۇتەپەككۇر، پەلسەپچى يۇسۇپ بالاساغۇنىنىڭ 1000 يىللىغى قىرغىز رېسپۇبلىكىسىنىڭ پرېزىدېنتى ئالمازبېك ئاتامبايېۋنىڭ پەرمانى بويىچە 2016 - يىل - تارىخ ۋە مەدەنىيەت يىلى دەپ ئېلان قىلىنغان يىلىنىڭ ئەڭ ئاساسىي مەرىكىلەرىنىڭ بىرى.

يۇسۇپ خاس ھاجىپ بالاساغۇنىنىڭ نامى تۈرك خەلقلىرىنىڭ تارىخىدا ئالاھىدا ئەھمىيەتكە ئىگە. ئۇ دۆلەتنى باشقۇرۇش تېئورىيەسىگە، ئەمەلىيىتىگە، تۈرك دۇنياسىنىڭ روھىي ۋە مەدەنىي تەرەققىياتىغا ئۆزىنىڭ ناھايىتى كۆپ ھەسسىسىنى قوشقان ئىنساندۇر.

قاراخانىيلار قاغانلىقى X - XII - ئەسىرلەردىكى ئەڭ چوڭ دۆلەت بولغان بولۇپ، ھازىرقى زامان تۈرك خەلقلىرىنىڭ ئاتا - بوۋىلىرى شۇ زامانلاردا چوڭ روھىي ئۈستۈنلۈككە، مەدەنىي، ئىقتىسادىي ۋە سەياسىي تەرەققىياتلارغا ئېرىشكەن.

قىرغىزستاننىڭ تېررىتورىيەسىدە 60تىن ئوشۇق شەھەرلەر بولغان. ھازىرقى كۈنگىچە قىرغىزستاندا ساقلىنىپ قالغان قاراخانىيلار دەۋرىدىكى كۆرۈنەرلىك ئارختېكتۇرىلىق يادىكارلىقلاردىن «بۇرانا» مۇنارىسى، ئۆزگەن شەھىرىدىكى تارىخ -

Юсуф хас-Хаджиб Баласагуни (Баласагунский) родился в 1015 году (по другим данным – в 1016-м) в городе Баласагуне - западной столице Караханидского каганата (восточной столицей этого каганата был г. Кашгар), находившейся в восточной части Чуйской долины – неподалеку от современного города Токмок.

Созданный Юсуфом Баласагуни труд «Кутадгу билиг» («Благодатное знание») переведен на многие языки мира. Это произведение является выдающимся памятником мирового духовного наследия, тюркской литературы, культуры и науки. Велика его историческая роль в формировании тюркско-мусульманской культуры и его роль в государстве Караханидов и в истории Кыргызстана и Центральной Азии.

В данном мероприятии так же принял участие первый заместитель председателя Совета АНК, председатель Общества уйгуров «Иттипак» КР Артык Хаджиев.

Дарья Подольская,
Абдурахим Хапизов

-ئارخىتېكتورلۇق مەجمۇئە، شاخ-ھازىل ماۋزولېيى، «تاش-رابات» كاراۋان سارىيى.

يۈسۈپ خاس-ھاجىپ بالاساغۇنى 1015-يىلدا (باشقا مەنبەلەردە 1016-يىل) قاراخانىيلار دۆلىتىنىڭ غەربىي پايتەختى بالاساغۇن شەھىرىدە تۇغۇلغان. يۈسۈپ بالاساغۇنىنىڭ «قۇتادغۇ بىلىگ» ئەسىرى دۇنيا خەلقلىرىنىڭ تىللىرىغا تەرجىمە قىلىنغان.

بۇ ئەسەر دۇنيا روھىي مىراسلىرىنىڭ، تۈرك ئەدەبىياتىنىڭ، مەدەنىيىتىنىڭ ۋە پەننىڭ يارقىن بىر ئەسلىگى.

يۈسۈپ بالاساغۇنىي قاراخانىيلار دۆلىتىدە چوڭ رول ئوينىغان ۋە تۈرك-مۇسۇلمان مەدەنىيىتىنىڭ شەكىللىنىشىگە ئۆزىنىڭ مۇناسىپ ھەسسىسىنى قوشقان ئۇلۇغ ئىنساندۇر.

مۇشۇ ئۆتكۈزۈلگەن مەرىكىگە قىرغىزستان خەلقى ئاسسامبلېيەسى كېڭىشى رەئىسىنىڭ بىرىنچى ئورۇنباسارى، قىرغىزستان ئۇيغۇرلىرى «ئىتتىپاق» جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى ئارتىق ھاجىيېۋمۇ قاتناشتى.

داريا پودولسكايا،
ئابدراخىم ھاپىزى